

CONTRIBUȚII CU PRIVIRE LA METODELE FOLOSITE ÎN RESTAURAREA UNUI ACT DE JUDECATĂ DIN ANUL 1576 PENTRU VALIDAREA CĂRUIA S-A FOLOSIT SIGILIUL FRAGMENTAT

LIDIA POPESCU

Sigiliile orășenești din evul mediu se numără printre izvoarele istorice prețioase, prin considerențul că, ele reflectă, printr-un limbaj specific, procesele sociale ce au avut loc și aspecte ale normelor juridice din perioada respectivă.

Din literatura de specialitate se cunoaște faptul că, în anul 1380 în comitatul Satu Mare s-a folosit pentru validarea documentelor, un sigiliu ce reprezenta o mitră episcopală, apoi din anul 1468 autoritățile comitatului Satu Mare, au folosit sigiliul fragmentat format din 5 părți: primele patru erau aplicate simultan de către cei 4 juzi nobiliari ai comitatului, păstrătorii acestor sigilii, iar al 5-lea era sigiliul personal al vicecomitelui. Acest sigiliu fragmentat este valabil până la data de 24 august anul 1721 când comitatul Satu Mare a trecut la autentificarea actelor emise cu sigiliu unic — actul care atestă aceasta este „Diploma lui Carol al VI-lea“.

Sigiliul unic folosit în numele Adunării nobililor comitatului, are formă rotundă, iar în exargă este gravată legenda:

SIGILLUM COMITATUS SZATMARIENSIS ANNO 1721

Documentul pe care urmează să-l restaurez datează din anul 1576 și reprezintă o copie după un act de judecată scris în limba latină, fără titlu și fără ornamente. Pentru validarea lui s-a folosit sigiliul fragmentat despre care am pomenit mai înainte.

Documentul este alcătuit din 3 coli lipite între ele, din hârtie fabricată manual cu linii de apă și filigran care reprezintă o acvilă bicefală cu aripile întinse, având deasupra coroana imperială iar pe piept reprezentat un scut, în interiorul căruia apare litera K. Acest tip de filigran era utilizat de o marcă de hârtie din Bavaria, în ultimele 3 decenii ale sec. al XVI-lea.

Prima coală a documentului are o lungime de 41 cm, a II-a de 40 cm, iar a III-a de 43 cm, deci lungimea totală a documentului este de 124 cm, iar lățimea lui de 32 cm. Textul prezintă o singură coloană, iar în partea inferioară a documentului se găsesc 5 sigilii fragmentate de formă rotundă cu un diametru de 14/15 mm. Primul este sigiliul personal al vicecomitelui FRANCISCUS BURIAN DE PALFOLVO, iar în câmpul si-

gilar al celorlalte 4 sigilii, într-un scut cu partea inferioară ascuțită apar literele comitatului divizate.

Textul este scris cu cerneală ferogalică de culoare maronie, insolubilă în apă, iar pe prima coală întâlnim însemnări marginale scrise tot cu cerneală ferogalică.

Ca urmare a inundării documentului, hârtia s-a fragilizat, au apărut foarte multe plieri pe orizontală și s-a pierdut lizibilitatea textului.

În urma manipulării incorecte și a condițiilor necorespunzătoare de depozitare ale documentului, întâlnim în zonele de pliere rupturi în toată lungimea, lipsuri din materialul suport și din text, fisuri, iar în partea superioară a primei coli observăm o porțiune de 24 cm lungime desprinsă din document.

Pătările documentului au fost produse de frontul de apă, în urma inundării, de adezivul cu care au fost lipite cele 3 coli între ele și de murdărie, mai ales pe verso-ul documentului, iar datorită plierii s-au imprimat sigiliile în partea inferioară a acestuia.

După desprăfuirea documentului cu o perie moale, urmează curățirea umedă, o operație dificilă în cazul nostru datorită friabilității hârtiei, lungimii mari a documentului și rupturilor în toată lungimea lui în zonele de pliere. Cerneala fiind insolubilă în apă am recurs la o spălare într-o soluție formată din săpun neutru și apă la temperatura camerei.

Documentul introdus între site l-am imersat în baia de spălare, apoi cu o pensulă moale am efectuat frecări ușoare, circulare pe ambele părți. În timpul clătirii cu apă curentă am avut grijă ca documentul să rămână între site. Înainte de spălare pH-ul a fost aproape de valoarea normală, iar după spălare pH-ul fiind neutru nu a fost necesară dezacidifierea hârtiei. În urma repetării gradului de reîncleiere s-a hotărât folosirea unei soluții de 1% CMC în apă, prin sprayere, pe fața documentului, iar pe verso am efectuat consolidarea pe toată suprafața cu vâl japonez, folosind ca și clei o soluție de 1,5% CMC în apă. Această operație am efectuat-o astfel: — foia japoneză se croiește la dimensiunile corespunzătoare documentului, lăsându-se pe margini un surplus de câte 3—4 cm, apoi aceasta se întinde pe o placă de sticlă și cu o pensulă se aplică clei pe direcția fibrelor. Documentul umezit în prealabil se așează cu reversul peste hârtia încleiată, se potrivește traiecul scrisului și se netezește cu atenție cu un rulou de cauciuc pentru a nu rămâne zbârcituri sau umflături. Documentul se lasă în această poziție până la completa sa uscare. Întinderea pe placa de sticlă înlocuiește presarea. După completa uscare, documentul se desprinde foarte ușor, se completează golurile și se închid fisurile cu hârtie japoneză — numai pe partea neconsolidată.

Ultima operație este presarea documentului între plăci, fără uscare prealabilă, pentru a înlătura pliurile și în scopul incorporării vâlului în hârtie, potențând astfel rezistența suportului papetar.

În locul unde se află sigiliile fragmentate se fac mici goluri în păsle pentru a evita distrugerea lor. (Pl. XIX)

BIBLIOGRAFIE

1. SZIRMAY, ANTAL, „Szatmár Vármegye fekvése, története és polgári esmerete“, Buda, 1810.
2. K. OSZOCZKI, *Sigilii folosite de autoritățile administrative și orașele fostului comitat Satu Mare (sec. XIV—XVIII)*, în *Satu Mare — Studii și Comunicări*, V—VI, 1981—1982.

RESTAURIERUNG UND REKONSTRUKTION EINER URKUNDE DATIERT IM JAHRE 1576

(Zusammenfassung)

Diese Arbeit präsentiert die Restaurierung mit alle Phasen einer Urkunde in lateinischer Sprache geschrieben, aus 1576, mit Bruchteilige Siegel.

În timpul restaurării se află în partea centrală un rest de hârtie din trei linii paralele compuse din mici granule. Acest rest este despărțit vertical în două părți egale, în fiecare dintre ele fiind câte un rest de granulații separate sub formă unei linii drepte. Pe unul din resturile care compun semănarea se află un mic orificiu, datorită prezentei unui defect din cauza formării. Corpul semănării și cartușul nu este întreg, unul dintr-unul este dintr-un capete are hârtia lipită la jurul cărui se află cârmă necesară fixării.

Într-o parte semănarea și pendulivul este, se află un mic gât ce are în partea sa o parte dintr-un rest de hârtie originală.

Pendulivul este compus dintr-un rest de hârtie originală semănarea ce are dintr-un rest de hârtie, în jurul ei este înconjurat format dintr-un granulații. În exteriorul hârtiei este se află mici fragmente de diferite mărimi, compuse dintr-un rest de hârtie. (Numărul granulelor se formează triunghiular cu baza spre hârtie nu este egal). (Pl. XXX, 2, 2).

Cerșutul cu pendulivul și are analogii și pe teritoriul României (Izvoare, Tulcea), cât și în Ungaria, Bulgaria, zona fostei URSS. fiind dintr-un în general în perioada secolelor VIII—IX.

Pe baza analogiilor, a contextului de descoperire (stratigrafia tipică secolelor următoare mai sus), cerșutul este dat la Lăzari de tip bizantin, cu partea inferioară semănare și cu pendulivul în formă de sârmă, caracteristică cronologică secolului VIII.

În urma analizei cu hârtie și la stereocinetism a piesei, nu am dat seama de parte apăsătoare dintr-un rest de hârtie originală.

La suprafața este o parte dintr-un rest dintr-un rest de hârtie originală de probă, înconjurat, restul este compus dintr-un rest de hârtie, se află un rest de hârtie de probă de cuprins și parte dintr-un rest de hârtie.